

BIOANIZTASUNAREN PISUA EKONOMIAN

EKOLOGIA DA, ERGELAK!

Zenbat balio du bioaniztasunak? Esan liteke klima larrialdi betean eta Covid-19ak astinduriko munduan, natura deuseztatzearen kostuz jabetzea kostatzen ari zaigula, hala ere. Partha Dasgupta ekonomialariaren txosten bat bolo-bolo dabil, ohartarazten baitu atzera bueltarik ez duen mugara iristen ari garela. Honen esanetan, Barne Produktu Gordina eta antzeko adierazleak alboratu beharko genituzke eta bioaniztasuna ekonomiaren erdigunean jarri.

 URKO APAOLAZA AVILA

Henry Way Kendall (1926-1999), eskalatzailea zen, fisikako Nobel sariduna izateaz gain, eta Yosemiteko hormetako artekatan ikasi zuen laborategietan ezin zue-na aire librean preziatzen, Floridako haitzulo bateko ur-jauziari argazkiak ateratzen ari zela erori eta hil zen arte. 1992an *Gizateriari ohartarazpena* idatzi zion, beste 1.700 zientzialaririk ere sinatua, esanez “gizakiak eta natura talka egiteko bidean” ginela.

Hogeita bost urte geroago, 2017ko azaroan, beste agiri bat argitaratu zuten mundu osoko zientzialariek: bigarren abisua. Oraingoan 15.000 sinadura baino gehiago, zientzia ar-

tikulu batek inoiz izan duen babesik handiena jaso du agiriak. Honen arabera, oraindik ez ditugu etxeko lanak egin, tartean hazkunde mugagabea oinarrituriko ekonomia errebisatzea edota ekosistemak berreskuratzea. Itzulerarik gabeko toki ezezagun baterantz goaz.

Hori da hain justu Partha Dasgupta Cambridge Unibertsitateko ekonomialariaren eskutik ezagutu dugun ikerlanaren ondorio nagusia: ekosistema ugari, izan koralen arrezifeak nola oihan tropikalak edo etxe ondoan ditugun mendiak, atzera bueltarik gabe kaltetu ditugu eta “inflexio puntu” hori gurutzatzeko zorian gara.

BIOSFERA

Kapital naturala kontuan hartuko duen adierazlea behar dela dio Dasguptak, aberastasun "inklusiboaren" ideia barnebiltzen duena. Irudian, Urdaibai biosfera erreserba, azpiegitura proiektu handiek mehatxaturiko naturagunea.

FOKU / LUIS JAUREGIALTZO

ATZERA BUELTARIK GABE. Ekosistema ugari, izan koralen arrezifeak nola oihan tropikalak edo etxe ondoan ditugun mendiak, atzera bueltarik gabe kaltetu ditugu eta "inflexio puntu" hori gurutzatzeko zorian gara.

Erresuma Batuko Finantza Ministerioak aginduta –ongi leitu duzu, irakurle, oraingoan ez da ingurumen saileko despatxutik irtendako ekimena– otsailan egin da publiko 600 orrialdeko txosten mardula. Indiarra jatorriz eta britainiar naziotasuna hartua, Dasguptak ibilbide luze eta prestigiotsua du eginga zientzia sozialen arloan, batez ere garapen bidean diren herrialdeen baliabide naturalen agortzea ikertuz. Txostenean, egungo sistemaren aurrean makila altxa du: "Biosferak mugak dituzenez, ekonomia globalak ere bai", eta bere ustez horrek ondorio nabarmenak ditu "legitimoki enpresa humanoarengandik espero dugun horretan".

ERRESILIENTZIA SOZIOEKOLOGIKOAN INBERTITU

Covid-19ak astindutako garaiotan euskal komunitate zientifikoko kideek ere

iritzia zabaldu dute hainbat hedabideetan otsailean, "ekonomiaren berreraikuntza ekologikoaren alde". Euren esanetan bizi dugun "sindemiak" agerian utzi du sistema ekonomikoaren zaurgarritasuna eta gizakiak "eko-mendekoak" ere bagarela.

Zientzialariok, Dasgupta aipatuz, diote "erresilientzia sozioekologikoan inbertitzea" beharrezkoa dela. Alegia, krisi global honek ekarriko dizkigun *shock* egoerataraz egokitzeko gaitasuna handitu behar dugula, elkar zaintzen gizarte-sare sendo bat eraikiz eta ingurumen osasuntsua sustatuz. Etorkizun erresiliente horretan, ez dute lekurik herritarren beste behar batzuen aurrean hipermugikortasuna eta "azpiegitura ikonikoak" lehenesten dituzten ekonomia zaharraren inertziek –pentsatzekoa da AHT eta antzekoez ari direla–.

Ekonomialari indiarren txostenak berehala hartu du sona, askok "Stern txosten berria" deitu diote. Nicholas Sternek, 2006an, aldaketa klimatikoak munduko ekonomiari eragin ziezaioken inpaktuaz idatzi zuen, eta mugarri bat izan zen, lehen aldiz kopurua jarri zuelako berotze globalaren aurrean "ezer ez egitearen" kostuei.

Dasgupta pauso bat harago joan da eta biodibertsitatea jarri du ekonomia-erdi-gunean. "Behar beharrezkoa genuen ipar-orratza eskaini digu", dio David Attenborough naturalista eta britainiar idazle ezagunak hitzaurrean.

Datu batzuk argigarriak dira bederen. Azkeneko dozenaka milioi urtetako batez bestekoarekin konparatuta, espezieen desagertze tasa 100 eta 1.000 aldiz artean handiagoa da gaur egun. Osoki hartuta, milioi bat espezieko 100 desagertzen ari da munduan eta hu-

rrengo hamarkadetan espezieen %20 desagertuko litzateke: “Kopuru horiek perspektiban jartzen dute gizateriak biosferan duen presentziaren garrantzia bera, eta erakusten digute zergatik dioten zientzialariek nahiz ekologistek bizitza hasi zenetik *seigarren estintzio* biologiko handia dela honakoa”, dio Dasguptak.

BPG ADIERAZLEA GAINDITU BEHARRA

Egun, munduan bizi diren ugaztunetatik %4 baino ez da “basatia”, gainerakoa etxekotutako aziendak eta gizakiok osatzen dugu. 1950ean 2.500 milioi jende bizi zen gure planetan, egun 7.700 milioi pasatxo gara *Homo Sapiens*-ak. Aktibitate ekonomikoa, berriz, hamahiru bider hazi da denbora horretan eta Barne Produktu Gordina (BPG) are gehiago, hamabost bider.

Hazkunde ekonomikoa hori, baina, ekosistemak deuseztatuz lortu dugu, ekonomialariaren esanetan: 1992 eta 2014 artean *per capita* “produzitutako kapitala” (eraikinak, makinak, azpiegiturak...) bikoiztu egin da; “kapital humanoa” (hezkuntza, osasuna, gaitasuna...) %13 hazi da; baina urteko diru-kontuek jasotzen ez duten beste aktibo hori, “naturaren kapitala”, %40 murriztu da urte horietan (ikus infograma).

Science aldizkariak argitaraturiko ikerketa bat dakar gogora Dasguptaren txostenak. Honen arabera, naturaren kapitala edo “biosferaren zerbitzu” horiek 33 bilioi euroko balioa zuten 1990eko hamarkadan, munduko BPGa

halako bi: “Pentsa zitekeen datu horiekin aintzat hartu beharko genukeela biosferaren garrantzia ekonomian, baina ez zen horrela izan”. Izan ere, biosferaren balioa ez da merkatuko prezioetan antzematen, denen eskura dagoelako kostu monetariorik gabe. Ba-

Azkeneko dozenaka milioi urtetako batez bestekoarekin konparatuta, espezieen desagertze tasa 100 eta 1.000 aldiz artean handiagoa da gaur egun

lio horrek ez du zerikusirik epe motzeko emaitzekin, “gizakiaren eta beste milaka espezieen ongizatearekin baizik”.

BPGren sortzaileak berak, Simon Kuznetsek, esan zuen adierazle makroekonomiko horrek ez duela balio gizakiaren ongizatea neurtzeko. 1929ko *crack* edo Depresio Handiaren ondoren sortu zuen BPGa, baina AEBetako kontabilitate nazionala egiteko. 1940ko hamarkadatik aurrera, ordea, munduko herrialdeen ranking ekonomikorako erabiltzen hasi ziren eta beste adieraz-

le batzuen oinarri ere izan da, Nazio Batuek erabilitako Giza Garapenaren Indizearena kasu.

Lan erreproduktiboa, ezkutuko ekonomia, hezkuntzaren kalitatea, berdintasun soziala... Hori guztia ez du jasotzen BPGak, ezta ondare naturala ere. Dasguptak adierazle hori gainditzea aldarrikatzen du bere ikerlanean, “hazkunde eta garapen ekonomikoa jasanezinerantz baikaramatza”, eta horren ordez aberastasun “inklusiboaren” ideia bereganatzea proposatzen du, bioaniztasuna kontuan hartu eta gaur egungoen ez ezik, bihurtzeko ongizatea hobekiago jasoko lukeena.

NATURA ESPLOTATZEAGATIK ORDAINTZEN DUGU

Egoeraren diagnosa egiteaz gain, arduradunak ere nolabait fokupean jartzen ditu britainiar gobernuarentzat egindako lanak. Hala, bertan irakur daitekeenez “munduko ia toki guztietako gobernuak egoera larriagotzen dute jendeari gehiago ordainduz natura usiatzeko babesteko baino”. Zentzu horretan, erregai fosilak, estraktibismoa, gehiegizko arrantza, nekazaritza intentsiboa, abeltzaintza kutsagarria –behi-tegi handiak kasu–... diruz lagunduak direla gogorazten digu txostenak.

Teknologiaren paperaz ere mintzo zaigu Dasgupta. Gizakion aztarna ekologikoa murrizteko garrantzitsua deritzon arren, bere ustez “ezin dugu eskusiboki horren menpe egon”. Ez dugu miraririk aurkituko auto elektriko, digitalizazio, hidrogeno eta antzekoetan, egungo kontsumo eta produkzio pautak errotoz “berregituratu” beharko ditugu. Diru-sarrerak altuak dituzten herrialdeetako jendeon gaur egungo bizitza estiloa mantentzeko, Lurra bezalako 1,6 planeta beharko genituzke guretzat bakarrik.

Eta jakina, gutxien dutenak dira gehien galduko dutenak, euren ondare naturala zurruputzen dugun bitartean. Hau ez da arazo demografiko edo tekniko hutsa, geopolitikatik asko du. Elikadura burujabetzari lotutako programak jarri behar dira martxan herrialde txiroetan, emakumeek finantza baliabideetara duten sarbidea handitu, jarduera eta kontsumo jasangarriak sustatu... ahuntzak ardiari ilea eskatu beharrean. Dasguptaren txostenak garbi esaten baitu: biodibertsitatearen mesedetan lehenbailehen ekitea gutxiago kostako zaigu, neurriak geroagorako uztea baino. ●

Aberastasun globala “per capita”

